

BESEDNIK.

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

Izhaja 20. vsakega mesca.

Velja celoletno 2 gld. — polletno 1 gld.

List 12.

V Celovcu 20. decembra 1875.

Leto VII.

Na Silvestrov večer.

Pesek v Kronovi uri poteče,
Zadni začuje se kladva udar;
Padle so kocke in leto trepeče,
Vzdihne in ni ga — ne bo ga nikdar. —

Novo je leto pojemanje čulo
Starega, slišalo njega je stok;
Starega že je terpijenje minulo,
Kaj mi pa novo prinese — vé Bog. —

Ali mi solnce bo sreče sijalo,
Ali me tlačilo breme nadlog;
Ali bo v miru serce počivalo,
Ali pa spanje mi zganjal bo jok!

Čudne prikazni na nebu grozeče
Videl sem pesnik v duhu to noč;
Solze, izdihljeje, rane skeleče,
Vedno je skazal mi časa obroč.

Gledal zastonj sem v nebeške višave,
Zvezdo sem sreče zastonj jaz iskal;
Rože ne — ternje mi viti krog glave
Žuga osoda. O! kdo bo prestal.

Kje je posoda, kjer solze bom hranil,
Mesto, ki čulo bo zdihljeje — kje?
Kje imam orožje, da tugi bi branil?
Moram brez brambe nositi gorjé?

Tepi le tepi me jeza osode,
V serce obupa porivaj mi meč!
Pšice zaganjala bodeš brez škode; —
Kamen je serce, ne čuti nič več.

Kar sem na svetu, nesreče sem tvalo,
Leto za letom prinaša gorjé;
Mnogo je serce že moje prestalo
Več, ako hočeš prenašati vé.

Kaj zapisala si v pratko mi večno,
Znano je meni, če drugim je dvom.
Bodi mi leto nesrečno al' srečno,
Vedel oboje prenašati bom.

P.

Dobrotnici.

(Resnična dogodba; poslovenil Št. K.)

(Konec.)

III.

Na teržišči je bilo mnogo reči videti, med njimi samokolnica. Blizo nje je stal mož, silno žalosten, in je roke križem deržal; solze so mu stale v očeh,

in je težko čakal, da bi klicalec, ki je med tem druge reči oklicaval, prišel tudi do njegove samokolnice. Zdaj pa zdaj udari z nogo na tla, in vidi se mu, da mu žalostne misli po glavi krožijo. Kedarkoli na samokolnico pogleda, s katero si je dozdaj vedno pošteno svoj kruh služil, postane še bolj zamišljen.

Med tem, ko on ves obupan tu stoji, greste dve gospodični čez teržišče, ena njih je menda zapazila, kako silno žalosten da je ta mož; konec ulice postoji s svojo tovaršico, ter jej reče. „Ali si videla, Alvina, kako je v žalost pogreznjen ta-le mož?“

„Kteri mož?“

„Glej, tisti-le, ki z nogo ob tla buta; poglej le, kako žalostno se vede; Alvina! to more biti nesrečen človek.“

„Mogoče; morebiti pa dela to iz zgolj nevolje.“

„Oj nikar ne, ljuba moja Alvina! jaz poznam to že dobro. Izraz prave nesreče se lahko spozna, ker usmiljeno serce gane, in obuja sousmiljenje; hudočnost in nevolja pa ljudi od sebe odganja. Jaz se ne motim Alvina! ta delalec je to zimo brez dela, in mora v hudi stiski biti. Glej, njegova obleka ni umazana, in ni raztergana. Pojdiva k njemu, rada bi ga vprašala, zakaj je tako žalosten.“

Obé gospodičini se bližate možu; toda med tem ga je nekdo ogovoril, ki je bil tudi delalec, kteri ga je na ramo poterkal in rekel: „Nu, kaj praviš k tej zimi? Ali je mraz, kaj se ti zdi? Pojdi z mamó, jaz ti plačam za en požirek.“

Žalostni delalec le molči. Tovarš se temu čudi, ga pogleda v obraz, in vidi, da je strašno žalosten. „Janez!“ mu reče, „kaj ti je, da si tako žalosten?“

Na to vprašanje ne dobi hitro odgovora. Obé gospodičini ste pa med tem bližej prišli, tako da ste mogli slišati, kaj se ta dva pogovarjata. Z zamolklim glasom in stokaje na zadnje spregovori: „Ti praviš, Andrej, naj grem s tabo pit; ali raje bi umerl, kakor da bi šel zdaj briujevca pit! Oh, prijatelj, da bi vedel, kakošna reva me tare! . . .“

Te besede je tako milo govoril, da se je Andreju usmilil; prime ga tedaj za roko in skoraj mu solze v oči stopijo, ter ga na dalej praša: „Janez, dragi prijatelj, kaj ti je? Saj se mi zdiš tako pobit, kakor da bi imel v kratkem dušo pustiti. Ali ti je Terezija umerla?“

„O naka, Andrej! to ravno ne. Ali glej, tebi bom povedal, saj si naš prijatelj. Ti veš, Andrej! da nisem nikoli pohajal, ampak da sem pridno delal, in hvala Bogu! do zdaj sem še vselej svoj kruh si zaslužiti zamogel; ali zdaj — zdaj sem v veliki stiski. Moja dobra žena Terezija, uboga, ni že dva dni nič jedla; naš Janezek se same lakoti ne vé kam djati; in moje malo dete, Micika, je morebiti med tem že merlič . . . Mati nima več mleka, in je ne more dojit, od same lakote in mraza. Glej, Andrej! kedar na vse to mislim, si želim smert. Ali bi ti hotel beračiti, Andrej?“

„Beračiti? tega pa ne, dokler imam zdrave ude.“

„Tako mislim tudi jaz; ali mi smo že vse nekaj prodali, nekaj zastavili, in nič mi ne ostaja družega, kakor še ta samokolnica, ki jo vidiš tu-le. Dolgo smo prav varčno živeli, da sem si jo zamogel kupiti. Ali ker je božja volja taka, naj bo! Da bi le kaj hitro klicalec sem prišel, da jo prodam, zato da prinesem ženi in otrokoma malo kruha.

„Klicalec je že tu! Pa, reci mi, Janez, ali stanuješ še zmirom tam, kjer si nekdaj stanoval, v postranski ulici?“

„Zmirom še.“

Klicalec je med tem pristopil k nesrečnemu delalcu, in je začel oklicavati: „Stopite tu sem bližej, kateri želite samokolnico kupiti!“

Delalec se pri teh besedah en malo namuzne.

Obe gospodični se tudi nekaj pogovarjate med sabo.

Klicalec oklicuje: „Šest goldinarjev za to samokolnico! Kdo da več? Glejte, je skoraj nova.“

Nekteri ponujajo kaj malega čez ceno, ali ena gospodična ponudi še več.

Delalec potegne denar za samokolnico, jo pogleda še enkrat milo, in hoče naravnost proti domu hiteti, ali tu stopi pred njega ena teh gospodičen, ki ga vpraša: „Priatelj, ali hočete kaj zaslužiti?“

Delalec malo pomisli, pa pravi: „Kaj želite, gospodična?“

Jaz bi rada, da mi to samokolnico na dom spravite.“

„Žal mi je, da vam ne morem ustreči; meni se dokaj mudi.“

Ana, ki je bila dokaj usmiljenega serca, in je vedela, kako z ubogimi ljudmi ravnati, pravi urno delalcu, ki je hotel že oditi: „Me želimo priti v postransko ulico.“

„Tedaj vam že lahko ustrežem, ker grem tje tudi jaz.“

Zgrabi tedaj za samokolnico, in gre z njo za gospodinama, ki ste urno pred njim korakali. V serce ga je bolelo, ko je premišljal, da mora zdaj svojo samokolnico za druge voziti; ali misel, da bo v kratkem razveselil z denarom, ki ga je za-njo potegnil, svojo dobro ženo, ga je tolažila. Zato mu ni bilo nič kaj prav, ko ste mu gospodični rekli: naj malo pred neko prodajalnico postoji. Pa ni mu bilo dolgo čakati; gospodični ste kupili eno vrečo krompirja, en par hlebov kruha in nekaj derv; razun tega je Ana še en kamnat lonec zraven vreče postavila. Ko so bili v postranski ulici, ju je mož vprašal, kam jima samokolnico popelje. Ana pa mu pravi: „Peljite le še naprej!“

Ali mož ostane vendar pred malimi durmi; Ana je koj spoznala, da je to jutro hotla skoz te duri noter. Mož se odkrije in prav vljudno poprosi: „Blage gospodični, ali mi dovolite, da stopim malo tu noter?“

Ko mu to dovolite, odpre naglo duri, in hiti noter; toda gospodični greste za njim, in stopite z njim vred v hišo. Ali groza ju prešine, ko pridete noter, in vidite, kaj se tu godi. Mlada žena, ki je pri postelji sedela, je kakor mrtva ležala na tleh. Nje lici ste bili bledi, nje ustnici višnjevi, oči zaperte, in glava navprek naslonjena na posteljo. Mali deček je bil roko svoje matere prijel, in ravno takrat, ko so oče in pa dve gospodični v hišo stopili, zaupil: „Mati, jaz sem lačen; dajte mi kosček kruha!“

Mož skoči naravnost k svoji ženi, jo kliče po imenu, si puli lase, in vpije: „Terezija! ljuba moja Terezija! . . . oh, uboga žena! . . . Moj Bog, je li mogoče? Ona je mrtva . . . lakote in mrazu je umerla! — Ali smo si to na svetu zaslužili?“

Ko te besede izgovori, zgrabi nož, ki je bil na mizi; ali Ana, ki je to videla, zavpije, se zažene proti njemu, in mu nož izvije iz rok.

„Vaša dobra žena ni mrtva“ — mu reče — „tu vzemite, pojdite hitro po vina!“ — in mu poda nekaj denarja.

On leti ven, kar more, hitro.

Ana vzame nesrečno ženo v svoje naročje. Potem vzame iz svojega žepa pomoranco, in jej da nekaj pomarančnega soka v usta, jej dergne roke, in se prav serčno razveseli, ko vidi, da odpira oči.

Med tem pa tudi Alvina ni bila lena. Ko je namreč slišala, kako mило je deček kruha prosil, je hitro ven šla, in iz samokolnice kamnati lonec in pa hleb kruha prinesla, ter velela fanteku, naj na ognjišči ogenj zakuri. Ko je zagledal Janezek kruh, je zopet kruha prosil. Alvina vzame nož z mize, vreže kos kruha, namaže nanj sirovega masla, in mu ga poda, ter pravi: „Na, dete moje, jej. V prihodnje nimaš več lakote terpeti!“

Janezek zgrabi veselo kruh, jej poljubi roko in pogleda tako ljubeznjivo mило Alvino, da se je proč obrnila, da je svoje solze skrila. Tu je tudi mati svoje oči odperla, in z veseljem gledala, kako nje otrok je. Gotovo bi bila se zahvalila svoji dobrotnici, ali pri tej priči je nje mož zopet prišel. Ko je svojo ženo zopet živo videl, je steklenico vina urno na mizo položil, k njej se podal, in jo objel, in večkrat poljubil od samega veselja. „Ljuba moja Terezija!“ — je v eno mer govoril — „še si živa, ljuba moja žena! . . . Nič ne maraj. Samokolnico sem prodal, zdaj imam denar, in bomo saj imeli kaj jesti. Upokoji se! O moj Bog! pri vsi reví, v kateri sem, sem zdaj vendar tako srečen, kakor da bi bil kralj ali cesar . . . Da, tako je, ljuba moja Terezija! saj sem že mislil, da te ne bom na tem svetu nikdar več videl.“

Ana se jima je zdaj z eno čašico vina približala, in je dala ubogi ženi piti. Med tem ko je pila, je mož se gospodičnoma čudil. Alvina je namreč stala pri ognji, in je Janezku ročici grela, in mu govorila: „Ogrej si ročici, deček moj, in jej, potlej ti dam še en kos.“

Delalec je bil namreč še le zdaj zapazil, da ste one tu.

„Gospodični!“ — jeclja — „ne zamerite mi, da se vama nisem še zahvalil za pomoč, ktero ste moji ubogi ženi prinesli. Oh, kako lepo je, da obiskujete uboge ljudi; tisočkrat vama Bog plačaj!“

„Dobri ljudje!“ pravi na to Ana, „mi vemo, koliko mraza in lakote ste prestali, in kako bi vas bolelo, ako bi bili prisiljeni beračiti, ker si vendar raje kot pošteni delalci svoj kruh v potu svojega obličja služite. Vaša poštenost je vredna svojega plačila. V prihodnje nimate več stradati!“

Tu postavi eno pest denara na mizo in pravi: „Tukaj imate nekaj denara; zunaj pred durmi je krompir, nekaj derv in kruha. Vse to je vaše. Kar zadeva samokolnico, obderžite jo, tudi ona je vaša; imejte jo, in služite si ž

njo vsakdanji kruh. Bodite vedno pošteni in ne beračite. Ako bi se vam zopet imelo tako hudo goditi, kakor do zdaj, pridite k meni. Tu imate na tem listeku moje ime, in kje stanujem. Jaz vam bom zmirom vaša dobrotnica in prijateljica.“

Med tem, ko je Ana govorila, je bilo popolnoma vse tiho v hiši; pa obilne solze so se vtilile delalcu in njegovi ženi. On ni mogel nobene besede spregovoriti, le gledal je zdaj Ano, zdaj Alvino, in zdelo se mu je, da ni res, kar vidi in sliši, ampak da sanja. Ko je Ana izgovorila, je ginjena mati pred njo na kolena padla, in njeno roko s svojimi solzami močila, ter govorila: „Oh, žlahtna gospodična, vi boste poslednjo uro srečno imeli! Bog vam bo obilno povernil, da ste v našo hišo prišli kakor angelj varh, smerti nas rešit!“

„Ste li zdaj zadovoljni, mati?“ vpraša Ana.

„Oh, in pa kako! dobra gospodična, zdaj smo srečni . . . Poglejte, kako naš Janezek, ubošček, samega veselja poskakuje! in ako bi to majhno nedolžno dete, ki mi tukaj-le umira, govoriti moglo, tudi ono bi Vas blagoslovilo in se vam zahvalilo.“

Ana hitro pri teh besedah k zibelji stopi k bolnemu detetu, in ker se jej je dozdevalo, da je bolno le zavoljo stradanja, pomigne Alvini, da naj ž njo vred odide; vzdigne otroka, ga poljubi na lice, pa se napravite obe prijateljice oditi. Pri odhodu reče še Ana: „Bodite le v miru, ljubi moji! v pol uri pride zdravnik za vaše dete; nadejam se, da vam ga ozdravi, in da boste veselje ž njim imeli.“

Mož in žena sta bila neizrečeno srečna, ne moreta se dovelj zahvaliti, in obema dobrotnicama vso srečo od Boga voščita.

Ana in Alvina ste tiho odšli, njuni serci ste bili prenapolnjeni, tako da niste mogli k besedi priti.

Nazadnje spregovori Ana: „Alvina! ali se ti zdijo ubogi ljudje še tako umazani in nagnjusni?“

„Oh, naka!“ odgovori Alvina; „oj kako me veseli, da sem te srečala! Zdaj čutim nekaj v svojem serci, česar nisem še nikoli čutila. Zdaj se ne bojim več siromakov; ali nisi videla, kako sem malega fanteka v naročje vzela in ga poljubila? Kako uljuden in moder otrok je; jaz ga imam iz serca rada!“

„Ubogi Janezek! solze so mu tekle, ko je videl, da odideš . . . Vidiš, Alvina! ali je kdo srečniši, kakor sve zdaj medvé? — Ti ubogi ljudje bi bili v kratkem lakote umerli; roke so k Bogu povzdigovali in prosili pomoči. Médve sve k njim prišli kakor poslani od božje milosti; klečali so pred nama, kakor pred angelji, ki so jim prišli oznanit, da je njih molitev uslišana, in oni so Boga hvalili za pomoč, ktere sve jim prinesli. Oh, Alvina! bodi si, da sve do zdaj nečimerno živeli . . . Solze veselja teh ubozih zamorejo oprati veliko najnih grehov!“

„Molči“ — jej seže Alvina v besedo vsa ginjena, „zdaj sem vsa spremenjena. Oh, zdaj hočem vsak dan s tabo iti, in uboge obiskovati. Zdaj še le poznam, kje je pravo nebeško veselje!“

„O sveta dobrotljivost! bogatini so nesrečni, kateri tebe ne poznajo. Oni ne poznajo prave sreče, pravega veselja! . . .“

To izgovorivši se obrnete v drugo ulico in zginete za voglom.

Gustav Vaza, kralj švedski.

(1523—1560.)

(Po Stacke-ju priredil J. Steklasa.)

Tri severne države: Danska, Norveška in Švedska so bile po Kalmarskeji uniji (zvezi) v eno državo zedinjene l. 1397. Nad to državo so vladali zavezni kralji danski. Ali ta zveza je bila prisiljena; Švedi namreč niso pozabili, kako morajo svojo samostalnost proti danskim kraljem braniti. Pervi v tej borbi so bili deželni glavarji sami iz mogočnega roda Sture, ki so imeli v Švedskeji neomejeno moč. Ko je zavladal v Danskeji Kristijan II., hotel je tudi v Švedskeji svojo moč razširiti, ali moral je zato z glavarji dolgotrajen boj bojevati. V teh bojih se je sklenilo enkrat primirje, vsled kterega je bilo predano mnogo odličnih Švedov Kristijanu za poroke. Med temi je bil tudi Gustav Erihson, s pridevkom Vaza.

Gustav je bil sin državnega svetovalca iz stare in zaslužne rodovine. Njegov stric, deželni glavar Sten Sture stareji, dal ga je odgojiti na svojem dvoru, in že kot deček je pokazal Gustav tako izverstno nadarjenost, toliko duha in hrabrosti, da se je od njega mnogo pričakovalo. Na učiliščih upsalskih naučil se je mnogo koristnih znanosti. Ljubezen do domovine so mu navdihnili najvrednejši plemiči, s kterimi je občil, in previdnosti so ga učili zmeteni odnošaji, v kterih je bila njegova domovina za vladanja Kristjana II. In ko so švedski poroki, med njimi tudi Gustav, temu kralju predani bili, dal je je Kristijan neverno zapreti in v Dansko pripeljati ter jim zagrozil, da bode djal vse ob glavo, če se mu ne bodo Švedi podvergli.

V Danskeji pa se je zavzel za mladega Gustava njegov rojak plemeniti Baner. On je zastavil zanj 6000 tolarjev in potem so mu ga izročili pod pogodbo, da mora nanj jako paziti in v slučaju, da pobegne, zanj odgovoren biti. Tako je preživel vlovljeni nekoliko žalostnih mesecev v Banerovem gradu ter ni na nič drugega mislil nego na svojo domovino, ki je njega tako jako potrebovala. In ko je zvedel, kako se pripravlja Kristijan iz novič za vojsko, da bi tako Švede pod svojo ostro vlado spravil, pobegnil je v kmečki obleki nekega jutra v mraku iz grada ter tako begal dva dni po stranskih potih pred svojimi preganjavci. V Flensburgu se je pa pridružil malej družbici nemških trgovcev, ki so bili v Jitlandu volov nakupili. Ker niso imeli gonjača, vzeli so na ponudbo njega v službo. Ž njimi je prišel v Lubek (leta 1519), in tukaj se podal v mestno hišo, povedal svoje ime ter prosil zavetja za-se in pomoči za svojo domovino.

Lubek je bilo takrat najmogočnejše mesto izmed vseh hanziskih mest in od Kristjana večkrat nadlegovano. Gustava so tedaj prijazno sprejeli ter si je pridobil precej zaupanje županovo, ki ga je branil proti Baneru, ko je le-ta prihitel za njim ter ga zahteval od Lubečanov. Čez sedem mesecev je dobil dovoljenje za pot v Švedsko ter so mu tudi obljubili, da ga bodo podpirali v bodoče z novci in vojaki, ako bodo okoliščnosti dopustile. Na nekej trgovske ladiji se je srečno pripeljal v Švedijo l. 1520.

Gustav je šel v Kalmar, ali mestjani so bili boječi ljudje, in nemška posadka v terdnjavi mu je grozila s smertjo, ko je je nagovarjal, da se hrabro upró Kristjanu II. On je moral tedaj v kmečki obleki dalje biteti ter popotovati v v neizmernih nallogah in velikej nevarnosti v Smaland, potem pa v Sidermannland. Prenočeval je zdaj v reži, zdaj zopet v šumi. V Sidermannlandu je obiskal svojo sestro, ki je bila omožena z nekim državnim svetovalcem; njemu je odkril svojo namero, da hoče narod pobuniti in sam ž njimi na čelu v Stokholm navaliti. Ali boječi vojaki so se prestrašili radi te smelosti ter niso hoteli z derznim mladenčem nič opraviti. Njegova sestra ga je jokaje se prosila, da naj nikar sebe in nje ne upropasti. Tako je moral zopet dalje ter se je skril na nekem dvorcu svojega očeta.

Med tem pa se je bilo Kristjanu II. posrečilo, da je prisilil Švede po smerti državnega namestnika pod dansko gospodstvo. On je obljubil, da bode vladal po postavah švedskih in odredbah kalmarske zveze in se nad nobenim zavoljo prošle krivice maščeval. Potem se je obavilo v Stokholmu svečano kronanje. Tri dni so se krasno zabavljali, ali sledečega dne (8. nov. 1520) so rano zjutraj mestna vrata zaperli, po vseh cestah in tergih straže postavili in na glavni terg topove pripeljali. Trobec je razglasil, da ne sme na ta dan nobeden pod smertno kaznijo iz svoje hiše. Zdajci pripeljejo 94 oseb, ki so delali za neodvisnost Švedske, na terg ter vse ob glavo denejo z izgovorom, da kralj izveršuje izobčenje papeževu proti Švedskeji. Druge so pa obešali ali na kak drug način pokončali. Terg je bil napolnjen s kervjo tako, da je tekla v potocih po bližnjih ulicah. Še dva dni potem se je morilo. Tri dni so ležala mrtva trupla po tergu na ogled, in sicer duhovnov, plemičev in mestjanov v posebnih gomilah. Tudi na drugih mestih so se počenjale take okrutnosti.

Vest o tem strašnem dogodjaju, ki je v povesti poznan pod imenom stokholmsko klanje, preletela je tudi tiho samoto, v kateri je takrat živel Gustav Vaza. On je slišal, da so tudi njegov oče in strici umorjeni, in duh se je v njem prebudil in naklep uverstil. Ali Kristjan je zvedel za njegovo bivališče v Sidermannlandu ter poslal povsod ogleduhe za njim, da ga poiščejo. Za njegovo glavo je bila cena odmerjena, in kdor bi ga skrival, temu se je pretilo s smertjo. Kamorkoli je prišel, povsod so zapirali vrata pred njim. Zatoraj je pobegnil na zapadne meje Švedske, v doline na norveških gorjih, v katerih so prebivali Dalekarli (dolinski možje), narod, ki je obranil do dandanes priproste navade, svojo svobodoljubnost, svoje poštenje in gostoljubnost. Tem možem se je hotel pokazati, njim nadloge in stiske svoje domovine opisati ter se jim za vodjo ponuditi, ako bi je nagovoril za vojsko. Na potu tje ga je zapustil sluga, kterega je s seboj vzel, in mu hotel še njemu izročeno pertljago odnesti.

Gustav pa je hitel za njim ter ga prisilil, da je pustil konja s plenom. Ko je potem prehodil sam puste stepe, sterme gore in goste šume, prišel je v okolico falunsko, ki je zaradi bakrenih rudnikov jako na glas. Tukaj se je preoblekel v prosto hlapčevsko obleko in stopil v službo k bogatemu rudarju, pri katerem je mlatil in druga opravila opravljal in si tako kruh služil. Pa tudi tukaj ni bil dolgo varen. Njegovo ponašanje se je zdelo drugim hlapcem čudno, neka dekla je zapazila z zlatom prevezan vratnik pod sukneno suknjo in na zadnje je moral priti pred gospoda, da ga izpraša. Gustav se je spomnil, da je s tem možem v Upsali v šolo hodil ter ga je začel nagovarjati, da se tudi on tega podvzetja vdeleži. Ali mož se začudi in prestraši ter mu svetuje, da beži dalje v gore in na nobenem mestu dolgo ne ostane. Tako je popotoval tedaj dalje; na nekem zmerznjenem jezeru se vdre ter se komaj reši. Na zadnje je prišel do nekega dvorca, na katerem so ga precej spoznali in prijazno sprejeli, ali ne iz ljubezni, nego iz sebičnosti. Gospodar je namreč hitro preračunal, kakšno plačilo bi mogel on od Kristijana dobiti, ako nevarnega gosta izda. Ko je gosta dobro izprašal, zajahal je hitro konja ter jezdil k danskemu namestniku, svojemu svaku, da mu vse javi. Le-ta je šel precej z 20 možmi za njim, ali na vso srečo je bil Gustav že pobegnil. Miloserčna žena plemičeva je odkrila beguncu namero svojega moža ter dala njemu konja in sani za beg. Tako je srečno pobegnil, bil potem 8 dni pri nekem župniku, popotoval zopet dalje in našel v hiši nekega lovca pribežališče.

Pa tudi tukaj so ga poiskali danski ogleduhi. Oni so stopili v sobo, ko se je Gustav ravno pri ognju grel. Hrabra žena lovčeva ga je vendar rešila. Ko so se vojaki z njenim možem razgovarjali, prišla je ona jezna v hišo, zmerjala lenega hlapca, ki se hoče samo vedno greti, udarila ga z lopato po herbtu ter ga spodila ven k drugim delavcem. On je mislil potem še dalje bežati ali povsod je slišal pripovedovati o stikajočih Dancih. Zato ga dene njegov gospodar na voz, naloži nanj slame ter ga tako skrivaj odpelje. Pa tudi na tem potu ga sreča danska straža; voz mora malo postati in vojniki porinejo na več mestih svoje ostre meče skoz slamo. Eden ga je vbodel v nogo, ali Gustav se ni niti ganil. Kmet, ki je opazil, da je sneg po kolesnicah kervav od Gustavove kervi, prerezal je berž enemu konju žilo na nogi, da more tako ogleduhe prevariti. Tako sta prispela srečno do cilja svojega popotovanja.

Tukaj je imel Gustav priložnost, da je pripovedoval kmetom o groznih činih v Stokholmu, od koder se ni moglo v teh oddaljenih dolinah nič zvedeti; on je je nagovarjal, da se vzdignejo ravno tako kakor nekdanji njihovi pradedje in stresejo s sebe ptuji jarem. Kmetje so bili pripravljeni, samo so hoteli vedeti, kako mislijo njihovi sosede. Gustav je šel tedaj v najbolj ljudnate župe v teh dolinah, kjer pa njegova zgovornost tudi ni imela pravega vspeha, nego je moral dalje begati. Ko je pa precej potem prišla četa Dancev v te kraje ter silovito iskala begunca, razserdilo je to okrutno postopanje kmečko ljudstvo; začeli so zvoniti na upor, in v kratkem je priletelo do sto tisoč kmetov na Dance, koje bi bili gotovo pobili, ko ne bi bili obljubili, da nečejo Gustavu nič hudega storiti. V kratkem za tem je prišel semkaj neki

hrabri švedski vojniki. On je razglasil vest, da bode kralj po celem Švedskem popotoval in kervavo sodbo izvrševal; pri vsakej sodnji se bodo dale vislice postaviti in velike cinitve razpisati; da se pa kmetje ne bodo mogli spuntati, odsekala se bode vsakemu možu desnica. Dalekarlom, od straha in jeze razserjenim, je bilo močno žal, da so pustili svojega gosta dalje, in ko je švedski vojniki zvedel, da je bil Gustav tukaj, začel je kmetom dokazovati, da je ta edini mož v Švedskem, ki more nje in domovino rešiti. Njegove besede je poterdil tudi neki plemič, ki je prišel ravno ta čas v te kraje. On je videl strašno klanje stokholmsko ter ni mogel dosta strašno opisati jezo kraljevo proti Švedom. Zdaj je nadvladala Dalekarle osveta; nekteri so hiteli za Gustavom s kerpljami ter so ga našli, ko je hotel ravno čez gorje v Norveško pot poiskati. Prinesli so ga v slavju nazaj. Najimenitnejši kmetje v dolinah so ga izbrali za svojega in švedske države gospodarja in namestnika. Dve sto mož se mu je ponudilo, da hočejo z njim bojevati se. Z njimi je udaril na Falun l. 1521, napadel rudarskega oskerbnika, vjel njega in mnogo drugih priveržencev ter dal prodajalnice tamošnjih švedskih trgovcev popleniti. Srečen vseh in bogat plen je privabilo v kratkem še več kmetov k tej četi, in hitro po tem je zmagal Gustav 6000 sovražnikov. On je podučeval tudi svoje ljudi v boljem kovanju orožja in bojevati se v redovih. Tudi je je naučil strogega reda in vsako nepokorščino je kaznil s smertjo. V maju l. 1521 je danskemu kralju vojsko napovedal v javnem oglasu, pridobil Vesteres po srečnej bitki ter zbiral pod svojo zastavo švedske častnike, ki so zapustili kraljevo vojsko ter z veseljem k njemu prišli. Njegova moč je počasi tako velika narasla, da jo je mogel razdeliti in z njo na več krajih delovati. Da, ko je imel nazadnje že dosti izvežbanih vojakov, poslal je vse kmete domu, da žito požanjejo in po polju pospravijo. V kratkem osvoji Upsalo. Od tukaj so udarili na glavno mesto. Dancev je bilo premalo v mestu, da bi mu bili šli naproti, ali vendar toliko, da jih mestjani niso mogli napasti. Verh vsega tega pa Gustav ni imel ladij, in Kristijan je dopeljal lahko od morske strani vojakov in hrane v mesto. Danci so imeli tudi še mnogo priveržencev, posebno je bilo duhovstvo na njihovej strani. Gustav je zatoraj zahteval od stanov, da pridejo na državni zbor v Vadsteno. Z velikim veseljem je sprejel tukaj mnogo švedskih plemičev, kakor tudi može iz drugih stanov; on je je nagovoril resnobno ali prijazno, opisal jim stanje države ter je pozval na zdatno pomoč. Vsi pričujoči so bili ganjeni od njegovih plemenitih besedi ter so obljubili, da ga bodo povsod spremljevali; oni so ga zajedno tudi prosili, da naj bode njihov kralj, ter se preskerbi s krono, katero je zaslužil, Kristijan pa zgubil. On pa je videl, da je to še prerano. „Dajmo najpoprej, rekel je on, Dance premagati; in ako se nam bode to posrečilo, moremo še zmiraj lahko vrednega vladarja najti.“ Prisegli so mu tedaj samo kot kraljevskemu namestniku vernost in zvestobo.

Potem pa je napredoval Gustav precej srečno pri oblegi glavnega mesta. To obleganje je trajalo dve leti. On je dobil od Lubečanov pomoči, Kristijan pa ni mogel zaradi pomanjkanja deparjev svoje čete v Švedskem zdatno pod-

pirati. Med tem pa se je vnel v Danskej samej punt plemičev proti Kristijanu. Ko je danska posadka v Stokholmu slišala, da je kralj kot begunec švedsko zemljo zapustil, privolila je nazadnje pod mnogimi pogodbami na prodajo. Na državnem zboru, ki se je deržal še pred prodajo mesta Stokholma (l. 1523.), so spoznali vsi, da deržava kralja potrebuje, in da ni nobeden krone vrednej, nego Gustav Vaza, osvoboditelj domovine. Ali velike težave, ktere bi imel pri vladanju, so ga preplašile, da ni hotel ponujene krone precej sprejeti. Stališi pa so začeli glasno jokati, nekteri so popadali na kolena ter ga zaklinjali, da naj v tem važnem času ne zapusti domovine brez pomoči svoje. Nazadnje je vendar v to dovolil in veseli so mu vsi prisegli zvestobo, kakor tudi on njim, da bode po švedskih postavah vladal (v juniju 1523.). Gustav ni pozabil onih, ki so se postavili zanj večkrat v smertno nevarnost; vsem se je hvaležnega skazal. Vsacega je nadaril, in ker oni župnik, ki ga je nekdaj osem dni pri sebi skrival, ni več živel, dal je kralj napraviti v znak hvaležnega spomina pozlačeno krono za zvonik župne cerkve.

Za vlade Gustavove se je reformacija v Švedsko vpeljala, in ker so bili dohodki kraljevi čisto premajhni, povečali so se v kratkem s posestvom katoliških duhovnov. Vpeljevanje nove vere pa je vendar provzročevalo mnogo nezadovoljnosti, tako, da je sklenil Gustav na vzboru v Vesteres (l. 1527.) odpovedati se vladanju. „Mi se ne meremo čuditi, rekel je državnim stališem, da nam prosti narod nepokornost prikazuje in sitnosti dela, ker ina take podpihovalce. Kdo bi bil pri takih okoliščinah vaš kralj? Niti najgorji v pekl, kako že človek. Skerbite tedaj, kako me boste pošteno od vlade odpustili in ono povernili, kar sem jaz od svojega lastnega za občno dobro izdal; potem se hočem odstraniti in mojo nehvaležno domovino nikdar več obiskati.“ Pri teh besedah se je zjokal in iz dvorane odšel. Vse je bilo osupnjeno; sklenili so pa potem, da se ne odpusti. Trikrat so prosili Gustava, da zopet nadalje vlada in to klečé, dokler se ni dal pregovoriti. Reformacija cerkve se je izveršila brez zaprek v celej Švedskej.

Vlada Gustava Vaze je bila za deželo prav blagotvorna. On je skrbel za poboljšanje ustave, da je tudi kmečki stan dobil svoje zastopnike na državnem zboru, za rudarstvo, za trgovino in obertnost, ter je tako povečal blagostanje. V državnem zboru je bila njegova rodovina za nasledno v Švedskej proglašena. Vendar pa se je moral Gustav skoz celo svoje vladanje boriti z neugodnostmi, upori in zarotami. Kralj je nazadnje samo to grešil, da je razdelil svojo deržavo med sinove; nasledki te delitve so bile namreč mnoge zmešnjave. On je umerl leta 1560. Iz njegovega roda je tudi Gustav Adolf, veliki junak tridesetletne vojske.

Ljubezen in sovraštvo.

(J. Volkov.)

Ljubezen je življenje in lepota,
Ljubezen je terpljenja sladki dar;
Ljubezen usmiljenje je in dobrot —
Ljubezen solnca je milobni žar.

Sovraštvo pa je smert in mraz ledeni,
Sovraštvo je slabosti duh meglen,
Sovraštvo tema je in mir zgubljeni
Sovraštvo je nesloge meč strupen.

Le padi čert in v temnem grobu zgini,
Ljubezni pa naj zidamo oltar.
Ljubav in žertve dajmo domovini —
Naj bratom slogo vtrinja sveti žar!

Mladi Kanova.

(Spisal F. Rup.)

Po skušnji vemo, da se z mladega že kaže, kar ima nekdaj imenitno postati. To velja na dobro in na slabo stran. Vzlasti pri slovečih možeh se to rado opazuje. V kiparstvu slovi nek umetnik Kanova zaradi prekrasnih svojih del. O njegovi mladosti pripoveduje A. Diezmann sledečo dogodbo.

Prav blizu krasne palače Falieri v mestu Possagno je stala borna hišica nekega zidarja, ki se je imenoval Pasino. Nekega večera, ko v svojej izbi spava, ga zbudi močno butanje ob vrata. On vstane in gre odpirat, pa vidi v temoti nekega fanta pred seboj.

„Kdo si, in kaj želiš?“ vpraša Pasino ves nevoljen, da ga nekdo budi, dokler bi bil še rad spal.

„Jaz sem, vaš unuk Antonio, stari oče!“ reče deček pred durmi.

„Ali ti; kaj pa se je zgodilo, da tako pozno sem hodiš?“ vpraša stari zidar ter prime otroka za roko, da ga pelje v hišo. „Govori in povej, zakaj si svojo mater zapustil? Ali je bolna? Ali si kako neumno storil, da te je zapodila?“

„Stari oče! jaz sem prostovoljno dom zapustil,“ reče Antonio.

„Čemu si dom zapustil, zakaj si bežal?“ sili stari mož in luč napravlja. Pri svetlobi še le zapazi, da je deček objokan, in da nosi ob palici majheno culico seboj.

„Nisem več mogel sterpeti doma,“ pravi Antonio in verže svoje bremce v kot. „Zdaj nisem več jaz doma gospodar, nek drugi tam ukazuje. O ti hudi Benečan! Čemu štejem zdaj še le ednajst let, o da bi jih štel vsaj dvajset!“

„Nora mladost, ti hočeš že gospodar biti doma!“

„Ko so oče umerli, zapustili so materi le mene samega, zatoraj sem jaz domače hiše gospodar,“ jezi se fantič.

„Lepa hiša! Čvetero stebrov v zemljo zabitih, med ktere je ila in slame nadjano; to ti je hiša! Da bi imel vsaj dom, kakoršen je palača Falieri,“ oponese mu Pasino.

„Pogumen zna biti človek, da-si ni bogat Falieri.“

„Hočeš kaj jesti imeti?“

„Nisem lačen!“

„Pa povej, kako si ubežal, potem greva spat.“

„Veš, stari oče! mati se je zopet omožila, in je vzela hudega Parsilla, zdaj pa ne imenuje se več po Kanovi, kar je tako lepo ime. Mene kličejo Kanova, sin pa mora se sramovati, ako nima z materjo enakega imena. Tudi je zdaj v hiši naši vse drugače postalo, odkar je Parsillo se priklatil. Zdaj ne dobivam več jaz najboljših jedi, temoč Parsillo. Začel sem se kujati, a vedite, kujati se je nesterpno, če se nikdo zato ne zmeni. Zatoraj sem mislil, najboljšo bo, da se potegnem naprej, zdaj sem pa tukaj!“

„Vlezi se tu sem na slamo in zaspi,“ pravi zidar; „jutre hočem prevdariti, kaj bi s teboj. Zidar boš, kot jaz.“

„Zidar bom, začudi se deček, to ni kaj lepega. Oh, zmiraj le kamen postavljati na kamen in v mavti brodljati!“ To rekši obmolke mladi uskok.

Druzega dne vzame Pasino fanta seboj, ko gre v palačo Falieri, kjer je nekaj dela imel. Pa ž njim je imel svoj križ. Komaj mu je ukazal to in drugo ter se obrnil od njega, že je narejal iz mavte kekega pojaca, ali iz ila kako podobo. Za zidarja je moral se učiti, a veselja do tega dela ni imel nobenega.

Na god sv. Cecilije je obhajala družina Falieri veliko veselico in pojedino. Antonio zapusti starega očeta in se zmuzne v kuhinjo, da bi videl, kako se paštete in kolači pekó. Med delom se spomni kuhar, da je neko reč napraviti pozabil. Ves prestrašen ne ve, kaj bi počel in jadikuje, kakor bi obupati hotel. Ravno memo idóči knez to zapazi in upraša, kaka nesreča se je zgodila? Zdihovaje pové kuhar, da je pozabil narediti oni kolač, ki se zavolj lepšega sredi mize postavi. Nikdo ni vedel, kaj bi primernege se tje podjalo, do pojedine je pa bilo le samo še pol ure časa.

„Če bi mene kdo poslušal, pravi Antonio, jaz bi že znal pomagati.“

„Kaj storim zdaj, kako si pomagam?“ kliče knez Falieri in gladi si čelo.

„Stari Pasino, ki zunaj zid ravna, je umeten stavbar, znabiti on kaj modrega vé. Hiti, mladič, in pokliči ga naglo.“

Antonio leti na dvorišče in pripelje starega očeta v grad. Ko mu knez razloži, česa primanjkuje, zmaja stari glavo in reče: „Ako bi bilo treba, kak zid poravnati, ali kaj novega iz kamna postaviti, takrat bi upal se zastopno nasvetovati: tako pa . . .“

„Čudno, reče Antonio, vi zidate hiše in palače, pa še malega nastava na mizo ne znate narediti.“

„Molči, dete, pa ne čenčaj v pričo plemenite gospode,“ zareži na fanta nevoljni Pasino; Antonio je pa obrnil se v stran in je mermral za-se: „Da bi le mene hotli poslušati!“

Knez je slišal te zadnje besede, tudi je videl otroka razumno obličje, in znabiti se spomnil podob, ktere je deček iz ila napravljaj, zato mu reče: „In če bi poslušali tebe, kaj bi ti storil?“

„Milostni gospod! odgovori Kanova prav samosvestno, če mi da kuhar prav velik kos testa, pa bom . . .“

„Knez! ne poslušajte negodnega fanta,“ prestriže otroku zidar besedo, in z obema rokama mu kaže, naj vendar molči.

„Že sem ga slišal, reče Falieri, in ukazujem, da naj se fantova volja zgodi. To bo za mene in za goste kaj novega. Antonio, naredi kar hočeš, da bo le kaj pametnega; če pa tebi spodletí, kaj mi zastaviš?“

„Obe moji ušesi!“ odreže se fant.

„Naj bo,“ reče knez in se verne med goste.

Pojedina je bila izverstna, kakor vse veselice te bogate družine. Preden pa se prinesó na mizo kolači in sladkarije, pové smehljaje knez pričujočim, kaj se je zastran srednjega nastava godilo, in koliko samosvesti je kazal mali zidarjevi deček.

Nosili so na mizo in nastavili kolače od obeh strani, le sredina je bila še prazna. Zdaj pride kuhar sam, in prinese neko veliko posodo pogernjeno, ter jo postavi pred kneza. Ko odzeme pokrov, se vsi pričujoči ob enem začudijo in veseli klic: „a to je krasno!“ se sliši iz vsakega usta. Iz mehkega testa izrezljan lev je ležal pred njimi, pa tako izverstnega dela, da zveden umetnik boljšega ne naredi.

„Dobro, dobro,“ kličejo gostje, „kje je pa mladi zidar?“

„Kje je umetnik?“ kliče knez.

Za debelim kuharjem se pokaže lepi deček Antonio; njegovo obličje je sicer zarudelo sramožljivosti, pa vendar kaže nek ponos, kakoršen je umetnikom lasten. Knez Falieri je spoznal v tem delu fantovem veliko sposobnost in posebno nagnjenje za umetnega kiparja. Poslal je mladega Kanovo v Benetke, da se pri izverstnih mojstrih uči. Za štiri letmi pa je šel mladeneč v Rim, da na Falierijeve stroške tam svoj uk dokonča. S prvega je vadal se slikati, z letom 1782 je pa za vselej poprijel se kiparstva, kar mu je posebno šlo iz pod rok.

Tako je postal iz zidarskega sina Antonija sloveči umetnik Kanova, ki zarad svojih prekrasnih del vedno ostane ponos laških dežel.

Družba sv. Mohora.

Med tem, ko marljivi poverjeniki k pristopu v družbo vabijo ter stare in nove ude nabirajo, se družbine knjige za prihodnje leto pridno in poredno dotiskujejo. V natisu že končane so:

- a) „Kristusovo življenje in smert“ II. del 4. snopič v 29.000 iztisih, obsega 9 pol.
- b) „Nebeška krona“, prevod slavnoznane nemške knjige: „die Himmelskrone“, ki je predstavljena skoro v vse evropejske jezike; obsega 10 pol in je tiskanih 29.000 iztisov.

- c) „Kmetovalec“ drugi snopič; obsega na 10 polah poduk o gnoji in gnojenji; kako obdelovati in oskerbovati rastline sploh in kako pridelovati posamezna poljska žita in semena.

Tretji snopič „Občne zgodovine“ ali drugega zvezka prvi snopič, ki pripoveduje prvi del Rimske zgodovine, je do sedme pole stavljen in bode v teku mesecu januarja v 29.000 iztisih in v obsegu 10 pol doveršen. Z novim letom prične natis priljubljene povesti: „Robinzon starši“, kateremu sledi Koladar“. Tako ima družbina tiskarna skoz celo leto dosti dela temveč ker so jej izročena vsa tiskarna dela knezoškofijskega urada in ker jej od raznih strani poredoma dohajajo vsakoverstna naročila. Dva stroja delata nepretergano; za polo družbine knjige, ki se tiska v 30.000 iztisih, potrebuje stroj od ranega jutra do poznega večera celih pet dni.

Razun rokopisov, ki so bili navedeni v zadnji številki „Besednika“, došli so odboru po minulem obroku sledeči spisi in tekmečujejo za razpisana darila: 1. „Temo“, povest; 2. „Skušnja in skušnja“, povest; 3. Kako daleč pride z nemščino“ in 4. „Perva pomoč o smertnih nevarnostih po naglem zbolenji in v drugih slučajih.“ Tudi ti spisi so izročeni presojevalnemu odseku družbinega odbora.

Jezikoslovstvo.

(Spisuje Dav. Terstenjak.)

(Dalje.)

Kačmar, Kaminfeger, unde? menda skažemo iz spazzocamino?

Kajon je skaženo italj. coglione.

Kalbrin, Stachel, unde?

Kaldovišče, Opferplatz unde? iz madž. aldó? ali kladovišče iz kladam?

Kaludjer, gršk. kalosgeras, lep starec.

Kašprad, Kaessuppe je iz caseobroda po furlansk. žargonu.

Kepernek madž. kőpőnek, iz slov. karbanek.

Kerbin, Rothkohle iz it. carbone.

Kička, Spennadel, pravilniše kučka, thema kuk, aduncus.

Kleg je staročeska pisava za klej, po P. Mark. pritepena, tako tudi nadeja, mesto nadeja.

Knala, Grünstreu, pravilno tnalo, iz starosl. тѣмѣ — t'na, scindo, hacke, torej: das Gehack.

Kodež Bettler madž. kolduš.

Kolanja Halskette, serbizem, iz it. collano, in to iz colum, vrat.

Kortuš je franc. cartouche.

Korun, kranjska izmišljenica, ni popričana.

Koter, skaženo iz česk. knoter in to iz compater.

Kovek, Luster unde? kovek, Hüfte je kuk.
 Kračun, Riegel unde? iz kretati?
 Krapnik, Tropfstein, karantaniz., pravilniše kropnik.
 Krežel, nemšk. kräuseln, kraus, krausig.
 Kuča, kučna, kučišče, kučnik, so hrv.-srb. oblike, slov. so kočā etc.
 Kunadra, pravilno kundra, nazal., oblik. za kodra.
 Kurenprat pravil. kuropat, kuropatka, der dem Huhn ähnliche Vogel.
 Kvak, Kvuk vse popačene pisave kakor kovek pravilno: kuk.
 Laboda pravilniše: lobada.
 Lajhati je nemšk. leichen, einem etwas vorspielen.
 Lajpa je nemšk. Laube, tako tudi lajta neslov., ednako lapta.
 Las, last, ladati, etymolog. pravilno vlas, vlast, vladati, tako tudi vlat, mesto: lat.
 Lekovše, Obstgarten, unde?
 Lenger je it. l'angora = ancora.
 Leštram, bolje menda ležtram; tram, ki leži.
 Lever, Heber je italj. leverre iz levar.
 Lituš je nemšk. beseda
 Livada, iz srbšč. pa ne slovanska.
 Ljuven je dalmatinizem, pravilno: ljubljén.
 Lošpernica je nemšk. Mostbirne.
 Lvin, Weihe, ptič, pravilno: lun.

(Dalje prihodnjič.)

Drobnosti.

Priljudno zavračilo. Dokaj imeniten in sloveč pridigar je svoje dni v Parizu božjo besedo oznanoval. Nekega dne po pridigi pride več gospá iz najviših stanov k pridigarju na dom; vsaka je želela z njim govoriti, vsaka ga kaj poprašati, vsaka kak dober svet od njega dobiti, in, kakor so ženske vajene, vse so ob enem govorile. Pridigar ni vedel, ktero bi najprej poslušal, in kateri bi najprej odgovoril; na zadnje jim pravi: „Iz serca rad bi vsaki posebej odgovoril, samo lepo prosim, odgovorite mi na eno samo vprašanje: Kaj se vam zdi, je li mogoče kaj pametnega govoriti v tovaršiji, kjer vsi govorijo, in nobeden ne posluša?“ — Gospé to slišati, so vse naenkrat umolknile, ravno tako, kakor umolknjejo žabe, naj jih bo še toliko, kedar kdo kamen v mlako verže.

Zasluzena kazen. Ana Bolejna, ki je z angleškim kraljem Henrikom VIII. v prešestvu živela, se je dokaj razveselila, ko je slišala, da je prava sopruga Henrikova, kraljica Katarina umerla. Kralj je zapovedal žalovanje po ranjci kraljici vsem dvornikom, toda Ana je tako malo marala za to, da se je s svojimi dvorjankami ravno tistikrat še lepše oblečena v gledišče podala, kakor druge krate. In ko so jej njeni prilizovalci o priložni smerti njene na-

sprotnice srečo voščili, je rekla: „Samo ena reč mi je žal, da ni sramotne smerti umerla.“ Ali to njeno divje, sirovo veselje je bilo le kratko. Ona, ki je bila Katarini želela sramotno smert, je sama take smerti umerla. Zatožena prešestovanja in kervosramnosti je na morišči konec storila.

Anekdota. Terdoserčni samosilnik, Dijonizij, pride nekega dne v tempelj in ogleda pri vratih klečečo žensko, ki glasno moli k bogovom: naj bi še dolgo življenje dodelili grozovitnemu vladarju sirakuškemu. To ga tako oveseli, da stopi bliže k njej ter jo prijazno se smehljaje vpraša, s čim neki si bi bil pridobil njeno ljubezen? — „Oh, gospod!“ mu ona odverne, „ti si že tretji samosilnik sicilskega otoka. Za prvega sem bila še premožna in sem imela v hlevu štiri krave. Siloma mi neusmiljenec vzame eno kravo. Prosila sem bogove, da naj ga kaznujejo — in res kmalo je umerl. Za njimi je vladal njegov sin. Ta mi ugrabi iz hleva drugo kravo; molila sem — v kratkem pokosi tudi tega smertna kosa. Ti, njegov naslednik, prisvojil si si mojo tretjo kravo. In zatorej molim noč in dan za-te, da bi te vsemogočni še dolgo ohranili zdravega in srečnega, da bodem tako vsaj zadnjo kravo mogla še kaj časa imeti.“

Duhovske spremembe v Kerški škofiji.

Milostljivi knezoškof so imenovali č. g. Lamberta Einspieler-ja, kn. škof. tajnika in kaplana, za konzistorijalnega svetovalca. Službo tajnikovo pri škofijski sodnji je prevzel č. g. Karl Elsler, knezoškofijski tajnik in kaplan. Prestavljeni so č. gg.: Jerman Juri, kaplan pri Mariji Devici na jezeru, za provizorja na Radiše; na njegovo mesto Kraut Val, kaplan v Grebinji; Wieslag Pet., kaplan v Zabnicah za provizorja na Vrata. Č. g. Binder Henrik, kaplan v Nemškem Bleibergu, ostane tam za provizorja, ker je ondodni č. g. Hafner Jožef dne 10. dec. umerl. Dne 8. dec. je zamerl č. g. Sablatnik Šim., fajmošter na Radišah. V pokoj se je podal č. g. Kernjak Andrej, kurat na Vratih. Razpisane so do 25. januarja 1876 fare: Št. Rupert blizu Celovca; Nemški Bleiberg in Radiše.

Vabilo na naročbo.

„Besednik“ bode izhajal tudi prihodnje leto. Prosi pa, da mu ostanejo vsi stari naročniki zvesti in da bi se oglasilo tudi mnogo novih. Donašal bode: Pesni, povesti, novele, humoreske, podučne spise iz zgodovine, naravoslovja, zemljepisja, zdravilstva itd. Posebno se bode oziral na družbo sv. Mohora ter svojim bralcem naznanjal odborove obravnave in sklepe, zato se še posebno priporoča č. gg. poverjenikom te družbe. Pisateljem se serčno zahvaljuje za obilno podporo in prosi, da bi ga še dalje podpirati blagovolili. Izhajal bode kakor letos 20. vsacega meseca in velja za celo leto 2 gld., za pol leto 1 gold.

V Celovcu 20. decembra 1875.

Vredništvo „Besednika“.

Izdajatelj in odgovorni vrednik: J. Golé. — Tiskarnica družbe sv. Mohora v Celovcu.